BARNDOM UTAN BROTT

Gäng-snacket

ንወለድን ንካልኦት ኣገደስቲ ዓበይትን ዝኸውን መምርሒ

ገበነኛታት ጕጅለታት ቈልዑ ከይምልምሉ ትጨነቕ ዲኻ?

ኣብ ሽወደን ኣዚዮም ብዙሓት ቈልዑ ናብ ገበነኛታት ጕጅለታት ይስሓቡ ኣለዉ። ገለ ካብ'ኣቶም እሞ'ኸኣ 10-12 ዝዕድሜኦም ቈልዑ እዮም። ከም ወላዲ፡ መምህር፡ ኣሰልጣኒ፡ ኣባል ስድራ ቤት ወይ ካልእ ኣገዳሲ ዓቢ ሰብ መጠን ተስፋ ምቝራጽን ጓህን ክስምዓካ ንቡር እዩ። ብፍላይ ኣብ ኵነታትካ በይንኻ ከም ዘለኻ ኮይኑ እንተ ተሰሚዑካ።

ምስ ካልኦት ሰባት ተዛረብ

ቀዳማይ ስጕምቲ ምስ ካልኦት ዓበይትን ምስ ውላድካን ምዝራብ ምጅማር እዩ። ኣብዚ ሕብረተ ሰብ ደገፍ ናይ ምሃብን ምሕጋዝን ልምዲ ዘለዎም ብዙሓት ተዋሳእቲ እውን ኣለዉ። ነቶም ናይ መጠንቀቕታ ምልክታት ኣስተብህለሎምን ቀልጢፍካ ሓገዝ ሕተትን። ብሓባር ኴንና ንኹሎም ቈልዑ ካብ ገበን ናጻ ዝኾነ ድሕንነትን ቅሳነትን ዘለዎ ቁልዕነት ክንፈጥረሎም ንኽእል ኢና።

እቶም ጕጅለታት ኣብቲ ውሉድካ ዘለዎ በታ ኣለዉ።

ገበነኛታት ወይ ምስ ገበነኛታት ዕርክነት ዘለዎም ሰባት፡ ኣብ ከባቢ ኣብያተ ትምህርቲ፡ ኣብ ማእከል ከተማ ወይ ኣብ ጥቓ ቤትካ ክህልዉ ይኽእሉ እዮም። እቶም ጕጅለታት ኣብ ዲጂታላዊ ዓለም እውን ኣለዉ። ኣባላት እቶም ገበነኛታት ጕጅለታት ብዝተፈላለዩ ማሕበራዊ መራኸቢታትን ብምስጢራዊ ኣገባብ ብተሌፎን ወይ ኮምፕዩተር ጽሑፋዊ ዕላል (ቻት) ምስ ቈልዑ ክራኸቡ ይኽእሉ እዮም።

እዚኦም መብዛሕትኡ ግዜ ኣዕሩኽ ውሉድካ ከም ዝኾኑ ዘምስሉ ብዕድመ ዝደፍኡ መንእሰያት እዮም። ንኣብነት ፒሳን ክጋብዝዎ፡ ክንእድዎን ህያባት ክህብዎን ይኽእሉ። ወይ ብገንዘብ ከስድዕዎ። እቶም ጕጅለታት እቲ ቈልዓ ናይ ብጻይነት ስምዒት ከም ዝስምዖ ክገብሩ ይኽእሉ እዮም። ይኹን'ምበር ዓበይቲ ሰባት ንመንእሰያት ብምፍርራሕ ወይ ብምግዳድ ኣብ ሓጺር ግዜ ገበን ክገብሩ ከም ዝጅምሩ እውን ከገብሩ ይኽእሉ እዮም። ሓደ ሓደ ግዜ እቶም ጕጅለታት ገበነኛታት እቲ ቆልዓ ንሰም ዝደልይዎ ክገብር ምስ ዘይሰማማዕ፡ ንኣባላት ስድራ ቤትካ ክንጎድኦም ኢና ኢሎም የፈራርሕዎ እዮም።

እዞም ዝስዕቡ ገለ ካብቶም ከተስተብህለሎም ዘለካ ናይ መጠንቀቕታ ምልክታት እዮም፦

- ውላድካ ክሕሱ ወይ ነገራት ክሓብእ እንተ ጀሚሩ
- ምስ ሓደስቲ ብዕድመ ዝደፍኡ መንእሰያት ወይ ኣባጽሕ ክራኸብ ይጅምር
- ሓድሽ ክዳውንቲ ወይ ሓዳስ ተሌፎን ሒዙ ናብ ገዛ ይመጽእ
- ገንዘብ ክትህቦ ምሕታት የቋርጽ ወይ ናይ ገዛእ ርእሱ ዝያዳ ገንዘብ ከም ዘለዎ ይመስል
- ብዓይኒ ጥርጣረ ዝርኣ ብዙሕ ወይ ዓበይቲ ክፍሊታት ይልእኽ ወይ ይቕበል (ብስዊሽ ወይ ብናይ ባንክ ሕሳብ)
- ክልተ ሲም ካርድ ክሕዝ ይጅምር
- ኣብ ማሕበራዊ መራኸቢታት ንገበነኛታት ይስዕብ ወይ ምስኦም ርክብ ይገብር
- ምስጢራዊ ናይ ቻት ኣፕ ኣብ ሞባይሉ ወይ ኮምፒይተሩ ይጽዕን
- ኣዘራርብኡ ይቕየር፡ ሓድሽ ርእይቶታትን ክብርታትን ይፈጥር።

እቶም ጉጅለ እቲ ቈልዓ እንታይ ክገብር እዮም ዝደልዩ?

እቶም ገበነኛታት መብዛሕትኡ ግዜ እቲ ቈልዓ ኣብ እተፈላለየ ዕዮታት ክሕግዝ እዮም ዝደልዩ። ከም ድሮጋታትን ኣጽዋርን ምምጻእን ምብጻሕን፡ ንኻልኦት ሰባት ምፍርራሕ ወይ ኣብ ገሊኡ ኣጋጣሚታት ድማ ክሳብ ንሰብ ምቕታል። እቶም ዕዮታት ኣብ ፈለማ ናእሽቱ ክመስሉ ይኽእሉ እዮም። ቀልጢፎም ግን ሓደገኛታት ክኾኑ ይኽእሉ እዮም።

ኣወዳት ጥራይ ኣይኰኑን፡

ኣዋልድ እውን ናብቶም ጉጅለታት ይስሓባ እየን። መብዛሕትኡ ግዜ ካብቶም ኣወዳት ቊሩብ ዝተፈልየ ተራ እዩ ዘለወን፡ ንኣብነት ከም ምሕባእ ወይ ምጉዕዓዝ ገንዘብን ድሮጋታትን ዝኣመሰለ። ይኹን'ምበር ልክዕ ከምቲ ኣወዳት ዝገብርዎ ነገራት ክገብራ እናዛየደ ይኸይድ ኣሎ። ሓንቲ ብሕጊ ተቐጺዓ ዘይትፈልጥ ጓል ፖሊስ ደው ከብልዋ ዘይልሙድ ስለ ዝኾነ፡ ነቶም ጉጅለታት ዓቢ ጥቕሚ ክህልዋ ይኽእል እዩ። ስለዚ ሓንቲ ጓል ኣብ ገበን ከም ዝኣተወት ንምፍላጥ ነዊሕ ግዜ ክወስድ ይኽእል እዩ።

ብፍሉይ ናብዚ ተቓላዕቲ ዝኾኑ ቈልዑን መንእሰያትን

እቶም ጉጅለታት ሓደሽቲ ኣባላት ክምልምሉ ኣብ ዝፍትንሉ እዋን ሓደ ሓደ ቈልዑ ብዝይዳድ ናብዚ ሓደጋ ተቓላዕቲ ክኾኑ ይኽእሉ እዮም። እዚም ንኣብነት፡ ተወልዶኣዊ ኣእምሮኣዊ ኣበር ዘለዎምን ዓቕማዊ ስንክልና ዘለዎምን ቈልዑ ወይ ከም ኣብ ፍሉይ መንበሪ መንእሰያት (SIS) ከምኡ'ውን ኣብ ናይ መከናኸኒን መእለዪን ቤት ንትሕቲ ዕድመ ወይ ጸገም ዘለዎም (ሆሸበ) ዝኣመሰለ ዝተፈላለየ ዓይነት መንበሪ ዝተወዝዑ ቈልዑ ክኾኑ ይኽእሉ እዮም።

እቶም ጉጅለታት ናብ ጌጋ መንገዲ እዮም ዘምርሑ

እቶም ገበነኛታት ንውሉድካ ትምኒቱ ወይ ሕልሙ ንኽበጽሕ ፈጺሞም ኣይሕግዝዎን እዮም። ኣርካናት ንኽኾኑ፡ ገንዘብ ክረኽቡ ወይ ካብ ማእሰርቲ ንኽምልጡ ጥራይ እዮም ነቲ ቈልዓ ክጥቀምሉ።

ቄልዑ ነዚ ዝስዕብ ንምርካብ ናብ ገበን ይስሓቡ፡-

- ጽቡቕ ጨማ፡ ክዳውንትን ገንዘብን
- ልዑል ደረጃ ኣብ ሕብረተ ሰብን ኣኽብሮትን
- ኣባል ጉጅለ ምኳን፡ ስሚዒት ብጻይነትን

እቶም ቄልዑ መብዛሕትኡ ግዜ ነቶም ካብኦም ዝዕብዩ ዝተዓወቱ ዝመስሉ መንእሰያት እዮም ዝርእዩ። ገሊኦም ቄልዑ እቶም ጉጅለታት ሕልሞም ንኽበጽሑ ክሕግዝዎም ዝኽእሉ እዩ ዝመስሎም።

ንውላድካ ልዕሊ ኹሉ ኣገዳሲ ሰብ ንስኻ ኢኻ።

ዋላ እቲ ቈልዓ ኵሉ ግዜ ኣየርእዮ፡ ከም ዓቢ ሰብ መጠን ኣብ ህይወት ውላድካ ኣዚኻ ኣገዳሲ ሰብ ኢኻ። ንስኻ ኢኻ ከይደኸምካ ደጋጊምካ ክትርእይ፡ ክትሓትትን ክትሰምዕን እትኽእል። ኣብ ዲጂታላዊ ህይወት ውላድካ ተገዳስነት ምግባር እውን ኣገዳሲ እዩ።

ምሕታት ቀጽል

ብዙሓት ቈልዑ እቲ ከጋጥም ኣብ መንገዲ ዘሎ ነገር ቅቡል ከም ዘይኮነ ይርድኦም እዩ። ምናልባት ስለ ዘሕፍሮም ወይ ነቶም ዝተረፉ ኣባላት ስድራ ቤቶም ክከላኸልሎም ስለ ዝደልዩ ክኸውን ይኽእል። ስለዚ እዮም ካብ ምንጋር ክቝጠቡ ወይ ሓሶት ክነግሩኻ ዝኽእሉ። ዋላ እኳ ጥቡቕን ፍቕሪ ዝመልኦን ርክብ ይሃልኹም።

ዋላ ውላድካ ክምልሰልካ ኣይድለ፡ ከመይ ከም ዘለዉን እንታይ ይገብሩ ከም ዘለዉን ምሕታት ክትቅጽል ኣገዳሲ እዩ። ከም ዘለኻሎም ክፈልጡ ምቕጻል ብዙሕ ትርጕም ኣለዎ።

ንቈልዑ ካብ ገበን ዝከላኸሉ ነገራት፦

- ንጡፍ ናይ ናጻ ግዜ፡ ውሑስ ልምድታት
- ናብ ቤት ትምህርቲ ምኻድ፡ ምስ ዘድሊ ተወሳኺ ሓገዝ ምሃብ
- ምስ ዓበይቲ ብሓባር ነገራት ምግባር
- ዓበይቲ ኣይፋል ክብሉን ንጹር ደረት ክገብሩንን
- ዓበይቲ ክሓቱን ክሰምዑን

እቲ ቈልዓ ንዘጋጥሞ ጽቡቕ ይኹን ሕማቕ ደፊሩ ምእንቲ ክነግር፡ ከይፈረድካ ናይቲ ቈልዐ ሓሳባትን ስሚዒትን ክትርዳእ ምፍታን ኣገዳሲ እዩ።

BARNDOM UTAN BROTT

Ett initiativ från Länsstyrelserna

ውላድካ ናብ ገበን ከይኣቱ ትጨነቕ እንተ ኼንካ፡ ንዓኻን ንውላድካን ዝኸውን ክትረኽቦ ትኽእል ደገፍን ሓገዝን ኣሎ። ኣብቲ ትነብረሉ ኮሙን ምስ ዘሎ ቤት ጽሕፈት ማሕበራዊ ኣገልግሎት ርክብ ግበር። ምስ ሰራሕተኛታት ቤት ትምህርቲ ውላድካ እውን ክትዛረብ ትኽእል ኢኻ።

ክትድውል ወይ ኢ-መይል ክትሰድድ ከለኻ፡ ስምካ ከይነገርካ ክትገብሮ ከም ትኽእል ኣይትረስዕ።

ኣብ መላእ ሽወደን ዝርከብ ደገፍ፦

- ብሪስ (Bris) ሃገራዊ መስመር ርክብ ደገፍ ንቖልዑ፦ 116 111
- ናይ ብሪስ (Bris) ቊጽሪ ተሌፎን ንዓበይቲ ብሽወደንኛ 077 - 150 50 50፡
  ብእንግሊዝኛን ዓረብኛን፦ 077-448 09 00
- ናይ ንግዳያት ገበን (Brottsofferjourens stödlinje) ተረኛ መስመር ርክብ ደገፍ – ንዓኻ ግዳይ ገበን ዝኾንካ፡ ምስክር ወይ ዘመድ፦ ቊጽሪ ተለፎን 116 006 ወይ brottsofferjouren.se
- መስመር ሓገዝ ወለዲ (Föräldralinjen) – መስመር ደገፍ ንዓኻ ብውላድካ ትሻቐል ዘለኻ፦ 020-85 20 00 ወይ mind.se
- ፖሊስ፦ ምልክታ ወይ ሓበሬታ፡ ቊጽሪ ተሌፎን 11414 ወይ polisen.se/tips።
  ንህጹጽ ጉዳያት ናብ 112 ደውል።

Länsstyrelserna

Polisen